

ORKUSTOFNUN
Jarðhitadeild

KRAFLA

**Mælingar á gasstyrk í gufuveitulögnum
og aftan við gaspeysa 1983.11.02-03**

Halldór Ármannsson
Jón Benjamínsson

OS-83098/JHD-36 B

Nóvember 1983

ORKUSTOFNUN

GRENSÁSVEGI 9, 108 REYKJAVÍK

KRAFLA

**Mælingar á gasstyrk í gufuveitulögnum
og aftan við gaspeysa 1983.11.02-03**

Halldór Ármannsson
Jón Benjamínsson

OS-83098/JHD-36 B

Nóvember 1983

EFNISYFIRLIT

	Bls.
Efnisyfirlit	2
Töfluskrá	2
1 Inngangur	3
2 Gasstyrkur í renni gufuveitu	3
3 Gas og andrúmsloft aftan gaspeysa	4
HEIMILDIR	5

TÖFLUR

1 Krafla. Stöð. Gasstyrkur gufu (%) í há- og lágprýstilögnum og aftan við gaspeysa við venjulegar rekstraraðstæður, og í há- og lágprýstilögnum, þegar rennsli frá KJ-15 var með	6
2 Krafla. Stöð. Niðurstöður gasgreininga. Rúmmáls- hlutföll	6
3 Krafla. Gufuveita, háprýstilögn. Hluttur einstakra hola í gufu- og gasrennsli miðaður við 7 bar a inntaksprýsting á Leirbotnasvæði, en 14 bar a í Suðurhliðum	7
4 Krafla. Gufuveita, lágprýstilögn. Hluttur einstakra hola í gufu- og gasrennsli miðaður við 2,2 bar a prýsting	8
5 Krafla. Stöð, aftan gaspeysa. Andrúmsloft í gasi	8
6 Krafla. Stöð, háprýstilögn og aftan gaspeysa. Samsetning jarðhitagaspáttar (eftir fráreiknun andrúmsloftspáttar)	9

1 INNGANGUR

Prófanir voru gerðar vegna ísetningar nýrra gaspeysa við aflvél Kröfluvirkjunar, en þeir voru settir í 83.10.27. Aðferðum við sýnatöku og greiningu ásamt sýnatökustöðum var lýst í skýrslu Halldórs Ármannssonar (1983). Tekin voru sýni af há- og lágprýstigufu, bæði við venjulegar rekstraraðstæður 1983.11.02 og eins eftir að rennsli frá holu KJ-15 hafði verið bætt við að morgni 1983.11.03. Fyrri daginn var einnig tekið sýni aftan við gaspeysa (sjá Halldór Ármannsson 1983) til könnunar á mögulegri íblöndun andrúmslofts. Prýstingur í háprýstilögn var jafnan 7,1 bar a, en í lágprýstilögn 1,8 bar a. Framleiðsla vélar við þessar tvenns konar aðstæður var u.þ.b. 21 MW.

2 GASSTYRKUR Í RENNI GUFUVEITU

Niðurstöður um gasstyrk eru í töflu 1. Ekki reyndist marktækur munur á gasstyrk háprýstigufu fyrir og eftir viðbót rennslis frá KJ-15, en skv. fyrri mælingum á gufu frá gufuveitu og frá holu KJ-15 hefði mátt búast við um 0,3% aukningu styrks við þessa viðbót (Halldór Ármannsson 1983). Ekki leið nema um 1 klukkustund frá því að framleiðslan komst í eðlilegt horf eftir innsetningu KJ-15 og þar til sýnið var tekið. Er sú skýring á því, að ofangreind aukning fannst ekki, nærtækust, að jafnvægisáðstæðum hafi ekki verið náð og hinn aukni gasstyrkur rennisins ekki kominn fram. Hins vegar verður nokkur aukning gass í lágprýstigufu, en mögulegt er, að þar sé um mæliskekkju að ræða ($0,09 \pm 0,04$ og $0,16 \pm 0,04$, skv. Halldóri Ármannssyni (1983)), þó að ekki sé loku fyrir það skotið, að snefill af gasinu frá KJ-15 hafi komist í lágprýstigufuna.

Breytingar hafa orðið á gasrennsli í veitulögn frá því 83.10.07, en þá voru prófanir síðast gerðar. Helstu breytingarnar stafa af stöðvun rennslis frá KJ-9 og minnkun rennslis samfara aukningu gasstyrks í KJ-13. Nýjar mælingar á KJ-6 og KJ-7 hafa og leitt í ljós minnkun á rennsli þessara hola (Halldór Ármannsson & Jón Benjamínsson 1983). Yfirlit um rennsli frá einstökum holum til há- og lágprýstilagna og gasstyrk rennis þeirra er að finna í töflum 3 og 4. Kemur þar í ljós, að búast má við auknum

gasstyrk í renni háprýstilagnar, sé miðað við vegið meðaltal (1,76 í stað 1,59, ef KJ-15 er ekki með, en 2,07 í stað 1,86, ef hún er með). Nú sem áður mældist heildarstyrkur gass í háprýstilögn u.p.b. 0,3% lægri en vegið meðaltal gasstyrks í gufu nýtttra borhola, en eins og áður er getið kom ekki fram gasaukning, þegar rennsli KJ-15 var bætt við. Svipuð athugun á lágprýstigufu bendir til þess að mældur styrkur í renni lagnarinnar sé heldur minni en vegið meðaltal.

Gashlutföll voru mæld í gaskrómátógraf og breyta þau, sem fundust í gasi frá háprýstilögn, engu um niðurstöður. Hins vegar er útkoman úr greiningu lágprýstigass mjög óvænt, og helst unnt að skýra með skírskotun til þess möguleika að vatn hafi komist í spirallinn og koldíoxíð og brennisteinsvetni að einhverju marki náð að leysast. Þetta gæti líka skýrt þann tiltölulega lága styrk, sem mældist í lágprýstigufu við lútarsöfnun.

3 GAS OG ANDRÚMSLOFT AFTAN GASPEYSA

Niðurstaða mælingar á heildargasstyrk í renni aftan gaspeysa er sýnd í töflu 1 og rúmmálshlutföll í töflu 2. Styrkur hafði aukist allverulega (úr 32,2% 1983.10.06). Andrúmsloftshlutföll í gasi aftan gaspeysa, reiknað "án mengunar" frá mælingum Sveins Ólafssonar og Valdimars K. Jónssonar og fundið með efnagreiningu, er sýnt í töflu 5, og gefur til kynna, að gaspeysarnir virðast algerlega loftþéttir.

Í töflu 6 er samsetning jarðhitagaspáttar í háprýstilögn og aftan gaspeysa borin saman, og sést aukning koldíoxíðs og minnkun brennisteinsvetnis eins og við var að búast (Halldór Ármannsson 1983).

HEIMILDIR

Halldór Ármannsson 1983: Gas í gufu. Lýsing og prófun ákvörðunaraðferða. Krafla: Athugun á gasstyrk gufu við mismunandi rekstraraðstæður í háþrýstilögn og í gaslosunarbúnaði, 1983.10.06-07. Orkustofnun OS83093/JHD-32B, 24 s.

Halldór Ármannsson & Jón Benjamínsson 1983: Krafla. Enn um borholueftirlit 1983. Orkustofnun OS83097/JHD-35B, 10 s.

Jón Benjamínsson 1983: Septemberdagar í Kröflu 1983. Sýnataka og mælingar á gasstyrk. Orkustofnun OS-83087/JHD-29B, 24 s.

Jón Benjamínsson & Halldór Ármannsson 1983: Af eftirliti með borholum í Kröflu sumarið 1983. Orkustofnun OS-83085/JHD-28B, 32 s.

TAFLA 1 KRAFLA. STÖÐ. Gasstyrkur gufu (%) í há- og lágprýstilögnum og aftan við gaspeysa við tvennskona rekstraraðstæður - með og án rennslis frá KJ-15

Dagsetning	1983.11.02	1983.11.03
	Aðstæður	
Sýnatöku- staður	Venjulegar KJ-15 ekki með	KJ-15 í rekstri
Háprýstilögn	1,49	1,52
Lágprýstilögn	0,09	0,16
Aftan við gaspeysa	42,0	

TAFLA 2 KRAFLA. STÖÐ. Niðurstöður gasgreininga. Rúmmálshlutföll

Sýni nr	Dags.	Staður	kl.	Aðstæður	CO ₂ %	H ₂ S %	H ₂ %	O ₂ +Ar %	CH ₄ %	N ₂ %
1074	831102	Háprýsti- lögn	15:00	Venju- legar	89,62	4,67	5,47	0,01	0,03	0,20
1078	831103	"-	10:30	KJ-15 í rekstri	90,69	4,71	4,45	0,00	0,02	0,13
1076	831102	Lágprýsti- lögn	21:00	Venju- legar	23,85	0,53	57,39	0,18	2,90	15,15
1075	831102	Aftan við gaspeysa	19:00	"-	79,74	4,34	5,17	3,26	0,03	7,47

TAFLA 3 KRAFLA. Gufuveita, háprýstilögn. Hluttur einstakra hola í gufu- og gasrennsli miðaður við 7 bar a inntaksprýsting á Leirbotnasvæði en 14 bar a í Suðurhlíðum (Jón Benjamínsson & Halldór Ármannsson 1983, Jón Benjamínsson 1983, Halldór Ármannsson & Jón Benjamínsson 1983)

Hola nr	Gufa kg/s	% af heildarrennsli	Gas, % af massa gufu	Gas g/s	% af heildargasrennsli
KJ-7	2,0	4,6	1,07	21	2,8
KJ-11	2,3	5,2	1,95	22	2,9
KG-12	3,4	7,8	1,71	58	7,8
KJ-13	7,5	17,1	1,20	90	12,1
KJ-14	11,7	26,7	1,78	208	27,9
KJ-17	3,2	7,3	0,87	27	3,6
KJ-19	8,1	18,5	1,92	155	20,8
KJ-20	5,6	12,8	2,95	165	22,1
Samtals án KJ-15	43,8	100		746	100
Vegið meðaltal án KJ-15			1,76		
KJ-15	3,3		6,13	202	
Samtals með KJ-15	47,1			948	
Vegið meðaltal með KJ-15			2,07		

TAFLA 4 KRAFLA. Gufuveita, lágprýstilögn. Hluttur einstakra hola í gufu- og gasrennsli miðaður við 2,2 bar á prýsting (Jón Benjamínsson & Halldór Ármannsson 1983, Halldór Ármannsson & Jón Benjamínsson 1983)

Hola nr	Gufa kg/s	% af heildar- rennsli	Gas % af massa gufu	Gas g/s	% af heildar- gasrennsli
KJ-6	2,2	34,4	0,52	11	100
KJ-7	0,7	10,9	<0,01	0	0
KJ-11	0,2	3,1	<0,01	0	0
KJ-13	0,3	4,7	<0,01	0	0
KJ-14	0,5	7,8	<0,01	0	0
KJ-17	1,4	21,9	<0,01	0	0
KJ-19	0,3	4,7	<0,01	0	0
KJ-20	0,8	12,5	<0,01	0	0
Samtals	6,4	100		11	100
Vegið meðalt.			0,18		

TAFLA 5 KRAFLA. Stöð, aftan gaspeysa. Andrúmsloft í gasi

Andrúmsloft í gasi, % reiknað frá mælingum SvO og VKJ	Andrúmsloft í gasi, % skv efnagreiningu
7,95	7,85

TAFLA 6 KRAFLA. Stöð, háþrýstilögn og aftan gaspeysa. Samsetning jarðhitagaspáttar (eftir fráreiknun andrúmsloftspáttar)

Staður	CO ₂ %	H ₂ S %	H ₂ %	CH ₄ %
Háþrýstilögn	94,2	5,5	0,26	0,01
Aftan gaspeysa	95,4	4,3	0,28	0,01